

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. iv. Vtrum ille conceptus entis sit vniuocus ad inferiora, an verò
analogus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

erhat ens per modum compositionis, pars erit totum, ut patet: ergo ens non contrahitur à differentiis per modum compositionis. Deinde sequeretur substantiam bis includere rationem entis; includit enim illam speciali aliquo modo, quo eam non includit perfectas; & includit præterea perfectitatem, in qua ratio entis includitur.

Secunda. Secundò si ens contrahitur per veram compositionem, sequitur ens in abstracto non posse prædicari de omnibus inferioribus, etiam abstractè sumptis: hoc falsum est, quia rectè dicitur, *perfectus est entis*; cum tamen dici, nequeat *rationalitas est animalitas*.

Tertia. Tertiò saltem valebit hæc prædicatio, *Humanitas est animalitas*; quia animalitas includitur in humanitate, sicut entitas includitur in perfectitate.

Ensis contrahitur per compositionem. Dico tertiò, ens contrahi ad inferiora per modum compositionis metaphysicæ imperfectæ, non autem per conceptum solum expressorem. Contra Suarem, qui censet ens contrahi ad substantiam eo tantum, quod conceptus ille confusus sit conceptus expressus. Sed sane non video, quomodo stare hoc possit cum eo quod ipse docet Suares, ens ita præcindi ab inferioribus, ut conceptus eius obiectivus illa non includat: hic autem asserit conceptum eius obiectivum esse conceptum confusum omnium inferiorum.

Probatio. Ratio ergo est, quia tunc est vera compositio metaphysica, quando totum aliquod resolvi potest in duos conceptus, quorum unus superaddit aliquid quod non est contentum in conceptu alterius: sed substantia resolvi eo modo potest, cum conceptus entis, ut probatum est, ita præcindatur à conceptu perfectitatis, ut nullo modo illum includat: ergo manifestum est quod ens contrahitur à suis differentiis per modum compositionis, non autem per expressos tantum conceptus.

Addebam autem illam esse compositionem metaphysicam, in qua scilicet partes componentes sola ratione distinguuntur, cum tamen in compositione physica distinguantur realiter. Deinde imperfecta duntaxat est, quia compositio metaphysica, alia perfecta est, cuius neutra pars alteram includit; sic enim homo componitur ex animali, & rationali: alia est imperfecta, in qua duæ sunt partes conceptu distinctæ; sed ita ut una pars includat saltem confusè alteram. Patet autem, quod ens contrahitur per differentias sola ratione distinctas, in quibus formaliter confusè includitur.

Solutio primæ dubitationis.

Ad primam respondeo verum esse quod in compositione perfecta pars nullo modo est totum; in compositione imperfecta una pars est confusè totum. Deinde dico substantiam non nisi semel includere rationem entis, quia perfectitas quando sola est, includit quidem rationem entis confusè; quando autem non est sola & præcisa, tunc non includit amplius rationem entis confusè, sed distinctè; cum eo ipso quod est in ipsa substantia, ratio entis illi adueniat distincta.

Solutio secundæ.

Ad secundam respondeo, discrimen esse inter prædicatum *ens*, & alia omnia prædicata, quia ens transcendens est, idest includitur in conceptu cuiuslibet differentie inferioris, siue illa sumatur concretè, siue abstractè. Cum ergo rationalitas v. g. includat formaliter saltem confusè rationem entis & entitatis, rectè dicitur, *Rationalitas est ens*, vel, *est entitas*. Alia verò prædicata generica, licet contineantur in suis inferioribus secundum rectam lineam categoriæ subiectis, quan-

do sumuntur concretè, non continentur tamen in illis abstractè sumptis; idè malè diceretur, *Animalitas est rationalitas*; significaret enim quod conceptus animalitatis includeretur in conceptu formali rationalitatis; quia nomina abstracta sumi debent in sensu formali, cum significant ipsas formas.

Ad tertiam respondeo, prædicationem hæc, *Humanitas est animalitas*, non mihi videri bonam, quia in ea animalitas significatur purè ut pars, que nimirum à rationalitate præcisa & quasi separata sit; quod autem prædicatur, debet prædicari ut totum quoddam, idest significari per modum totius. In eoque differt entitas ab animalitate, alii, que prædicatis quibuscumque; quia cum entitas includatur in omnibus rationibus inferioribus, etiam abstractis, non potest se habere per modum partem partis; semper enim includetur in quibuscumque aliis comparibus; & ita verum est dicere, *Humanitas est entitas*; quia quicquid est in humanitate, includit entitatem. Secundò tamen, licet vera esset hæc propositio, *Humanitas est animalitas*, quam multi approbant, adhuc tamen ens differret ab aliis attributis genericis, quod non tantum liceat dicere, *Humanitas est entitas*, sed etiam, *humanitas est ens*. Quamvis autem dicere liceat, *Humanitas est animalitas*; dicere tamen non licet, *Humanitas est animal*; quia videlicet ens non plus dicit, quam entitas, sed voce tantum differunt, quatum una est abstracta, altera concreta. Animal autem plus dicit quam animalitas, cum dicat suppositum & naturam; quam ultimam solum dicit animalitas.

SECTIO IV.

Utrum ille conceptus entis sit univocus ad inferiora, an verò analogus.

Supposita præcissione conceptus entis, in quibus tamen continetur confusè saltem, adhuc disputatur, utrum ille conceptus respectu eorum inferiorum ad quæ descendit, dici debeat univocus, an verò analogus; quod enim æquivocus non sit, omnibus compertum est. Univocus erit si conceptus ille communis & præcise ipsius entis non solum commune nomen habeat, sed etiam rationem communi nomine significatam omnino eandem. Erat analogus, si commune quidem habeat nomen, sed rationem substantiæ significatam eo nomine partim eandem, & partim diversam. Univocum esse volunt Scotistæ cum Magistro suo, quibus accessere pauci Recentiores. Est analogum contendunt Thomistæ, quos plures sequuntur Doctores: quam ego controuersiam esse opinor de sola vocum significatione.

Ratio tamen dubitandi primò est, quia licet conceptus entis sit de conceptu substantiæ, tamen conceptus substantiæ non est vilo modo de conceptu entis: ergo non potest conceptus entis fieri analogus per conceptum substantiæ. Probatur consequentia. Nulla res fieri potest quidditative diversa per id quod est extra ipsius quidditatem; quia fieri quidditative diversum, est fieri diversum intrinsecè: sed conceptus substantiæ non est de quidditate ipsius entis, cum sit extra illum: ergo conceptus entis non potest fieri analogus per rationem substantiæ, à qua planè abstrahit.

Secundò univoca illa sunt, quorum idem est nomen

nomen & ratio significata per nomen est omnino eadem: ratio entis vt abstracta, huiusmodi est; ergo est vniuoca. Probatur minor: illud est omnino idem, quod nullas differentias includit: ratio entis præcisa, prout significata ipso nomine entis, nullas includit differentias: ergo, &c. Illud enim non facit rationem entis analogam, quod in ratione communi entis non includitur. Imò id quod est incompletum, non continet id quod est completum: entis differentie incompletæ sunt, & contrahunt ens completum: ergo non continent ipsum ens, quod est completum.

Tertia. Tertiò vel ens est analogum propter dependentiam vnius inferioris ab altero, accidentis videlicet à substantia; vel propter transcendentiam, quia scilicet in differentiis includitur: neutrum videtur posse dici. Non enim propter dependentiam est analogum, cum independentia illa & dependentia sint differentie contrahentes, quas conceptus communis non continet. Non propter transcendentiam, quia vt ratio entis vt præcisa sit omnino eadem, satis est quod in statu præcisionis nullo modo sit diuersa: sed quamuis ratio entis contracta contineatur in inferioribus, tamen in statu præcisionis non est diuersa vilo modo: ergo licet ratio entis includatur in inferioribus vt contracta, ratio tamen entis vt præcisa est omnino eadem.

Ens esse analogum. Dico primò, ens analogum esse ad omnia sua inferiora, non esse autem vilo modo vniuocum.

Aristotelis testimonia. Primò enim sic omnino asserit Aristoteles in plerisque locis Metaphysicæ, v. g. *lib. 8. textu 8. lib. 10. textu 8.* ait ens non esse verum genus respectu suorum inferiorum; si autem esset vniuocum, esset haud dubiè verum genus; quid enim ei deesset? Deinde *lib. 4. c. 2.* ait ens dici de substantia & accidente, sicut sanum dicitur de animali & medicina: patet autem sanum respectu animalis & medicinæ analogum esse.

Ratio diuisa est. Secundò tamen ratio quâ probatur entis analogia, non eadem ab omnibus iis assertur, qui eam asserunt; petitur enim ab aliis ex dependentia, quia scilicet ratio entis conuenit substantiæ independententer ab accidente; accidenti autem dependententer à substantia; vnde fit vt ens prius exigat participari ab vno inferiori quàm ab alio, & ita sit partim idem, partim diuersum & analogum. Alij autem rationem hanc petunt à transcendentia, quia scilicet ens licet præcindatur ab inferioribus, semper tamen in inferioribus includitur; vnde fit vt ratio entis vt abstracta sit eadem, vt contracta verò diuersa sit, atque adeò analogia.

Non probatur ex dependentia. Dico secundò, non rectè probari ex independentia vnius ab alio, quod ens sit analogum, non vniuocum. Ita rectè docent Hurtadus & Arriaga.

Ratio. Ratio est, quia illud non efficit rationem entis præcisam esse analogam, quod non includitur vilo modo in ratione communi & præcisa ipsius entis; sed dependentia illa vnius inferioris ab altero non includitur in ratione communi entis præcisa: ergo nullo modo facit rationem communem entis analogam. Maior patet; quomodo enim aliquid potest efficere conceptum aliquem obiectiuum analogum, si non in eo includatur; alioquin rationale faceret analogum esse animal, etiamsi non in eo includatur vt præcifo. Minor probatur; si enim conceptus communis entis omnino præcificus includeret dependentiam & independentiam

R. P. de Rhodes ens. Philosoph.

A suorum inferiorum, non præcinderetur ab inferioribus; si enim ab illorum differentiis præcinderetur, implicat vt eas includat: ostensum autem est nuper ens ab inferioribus præcindi. Deinde probatur eadem minor. Ratio entis vt abstracta est ratione nostra indifferens vt contrahatur ad Deum aut ad creaturas; ad substantiam vel ad accedens; imò illa eadem quæ contracta est ad Deum, potuit contrahi ad creaturas: ergo illa ratio abstracta non includit dependentiam, & independentiam.

B Dices, rationem illam entis præcisam non includere quidem dependentiam, & independentiam; sed exigere vt quando contrahatur ad Deum, sit independentens; & quando contrahatur ad creaturas, sit dependens: non potest autem aliqua ratio esse vniuoca vel analogia nisi in descensu.

C Sed contra; redit enim argumentum. Illud non efficit conceptum communem entis analogum, quod in eo non includitur: sed illa exigentia non includitur in conceptu communi entis: ergo illa exigentia non facit vt conceptus communis entis sit analogus. Deinde sequeretur eodem modo animal esse analogum; quia licet in conceptu præcifo non includat hominem aut brutum, exigit tamen vt quando contrahatur ad hominem, sit præsentius, quàm quando contrahatur ad brutum: ergo illa exigentia non facit vt ens sit analogum, quia in conceptu communi non includitur: quando autem dicitur, rationem communem non esse vniuocam vel analogam, nisi in descensu ad inferiora, verum est si significet rationem communem esse vniuocam respectu inferiorum confusè conceptorum prout conueniunt in ratione communi, non autem prout concipiuntur distinctè; quia sic illa differunt, sicque nulla ratio esset vniuoca.

Altera etiam ratio est, quia si ratio hæc valeret, sequeretur ens esse vniuocum respectu nouem categoriarum accidentalium; quia non conuenit vni dependententer ab altero, & respectu hominis ac equi.

D Dices: Ens eo modo est participabile ab inferioribus, quo ab illis participatur: sed ab illis participatur inæqualiter: ergo est inæqualiter participabile. Respondeo rationem entis vt præcisam æqualiter participari ab inferioribus, quia vt præcisa non cognoscitur nisi secundum rationem conuenientiam; si enim conciperetur secundum rationem disconuenientiam, non conciperetur vt præcisa ab inferioribus.

E Dico tertiò, ens esse analogum ad sua inferiora propter transcendentiam, id est, quia licet præcindatur à differentiis inferioribus, differentia tamen formaliter & intrinsecè includunt rationem entis, neque ab ea possunt præcindi.

Probatur primò, quia illa ratio communis non est vniuoca, in qua formaliter sumpta inferiora conueniunt & differunt: sed inferiora entis conueniunt & differunt in formalissima ratione entis, quæ includitur in conceptu formali omnium differentiarum entis: ergo ratio entis, quæ formaliter includitur in omnibus differentiis, non est vniuoca. Minor probatur: Inferiora entis, verbi gratia substantia & accedens, differunt per se & in hærentiâ: perfectas & in hærentia sunt formaliter ens: ergo substantia & accedens differunt in ratione formali entis, & in ea etiam conueniunt sumpta in communi & præcisa: ergo inferiora entis conueniunt & differunt in formalissima ratione entis.

G G 3 Itaque

Iraque conceptus transcendens in eo differt à conceptu non transcendente, quòd conceptus transcendens cum includatur formaliter in omnibus differentiis, habet in illis eandem formalitatem & denominationem, quam habet in statu præcisionis; idèd substantia differt ab accidente per conceptum, qui verè denominatur ens. Conceptus verò non transcendens, cum non includatur in suis differentiis, non eandem habet in illis formalitatem & denominationem, quam habet in statu præcisionis; idèd verum non est quod rationale & irrationale differant in aliquo quod formaliter sit animal, cum rationalitas & irrationalitas non sint formaliter animalitas.

Ens igitur analogum est, quia eius inferiora differunt per formalissimam rationem entis, idèd per aliquid quod formaliter est ens; unde argumentor. Substantia & accidens non conueniunt vniuocè in communi ratione entis, si non eodem modo conueniant in ea ratione communi, quo conueniunt in ratione communi animalis rationale & irrationale: sed substantia & accidens in ratione communi entis non conueniunt eo modo, quo rationale & irrationale conueniunt in ratione communi animalis, cum rationale & irrationale non differant in vilo quod sit formaliter animal: ergo substantia & accidens non conueniunt vniuocè in ratione communi.

Eualio.

Dices, substantiam & accidens differre quidem in ratione communi entis vt contracta, non differre autem in ratione communi entis vt præcisa; atque adèd illam rationem communem vt præcisam non esse analogam, sed vniuocam.

Sed contra; nam vt aliqua ratio sit vniuoca, necesse est vt eandem habeat formalitatem contracta & abstracta, idèd vt contractio fiat per formalitatem adæquatè distinctam à ratione communi; atque adèd vt formalitas contrahens non includat rationem illam quæ contrahitur; sic enim ratio illa communis non habet essentialem dissimilitudinem, cum in vtroque statu eadem sit. At verò transcendentia facit dissimilitudinem, quia illammet formalitas, quæ fuerat abstracta, dissimilitudinem essentialem habet in suis differentiis, in quarum conceptu includitur; unde illa ratio partim eadem est, quia omnia inferiora entis habent conceptum entis; partim diuersa, quia illomet conceptu differunt substantia & accidens. Idèd,

Altera probatio.

Argumentor secundò. Tunc aliqua ratio est partim eadem, partim diuersa, quando in statu abstractionis est eadem, in statu verò contractionis est diuersa: illa ratio quæ formaliter includitur in suis differentiis huiusmodi est: ergo illa ratio quæ formaliter includitur in suis differentiis est partim eadem, partim diuersa. Maior ex eo patet, quia in omnibus vniuocis videmus quod ratio communis, tum in statu abstractionis, tum in statu contractionis eadem est formaliter; nam animalitas v.g. etiam prout contracta ad hominem & brutum, non est diuersa formaliter; quia non includitur formaliter in conceptu suarum differentiarum. At verò ens vt contractum ad substantiam formaliter diuersum est à ratione entis contracta ad ipsum accidens, quia ens formaliter includitur in differentia substantiæ, & in differentia accidentis.

Denique illa ratio non est vniuoca, quæ non eodem planè modo participatur: illa ratio quæ includitur formaliter in suis differentiis, non eodem modo participatur, cum sit diuersa formaliter prout participatur: ergo illa non est vniuoca. Nam differentia entis secundum se totas sunt entia: sed

illæ differentia secundum aliquid sui differunt: ergo illæ differunt formaliter in ratione ipsa entis.

Ad primam respondeo concedendo substantiam non esse de conceptu entis sumpto in statu abstractionis, sed esse de conceptu entis in statu contractionis. Ad illam ergo maiorem: nulla res fieri potest quidditatiuè diuersa per id, quod non est de illius quidditate, in statu tum abstractionis, tum contractionis, concedo; quod non est de illius quidditate tantum in statu abstractionis, nego. Nam ratio vniuoca debet esse omnino eadem in vtroque statu.

Ad secundam eadem responsio locum habet: vniuoca est illa ratio, quæ omnino est eadem, tum abstracta, tum vt contracta; idèd, quæ nullas includit differentias tum in statu abstractionis, tum in statu contractionis. Similiter illud non facit rationem entis esse præcisam analogam, quod non includitur in ratione entis præcisa, negatur, si formaliter includatur in ea vt contracta. Hoc autem argumento vsus sum nuper aduersus eos, qui negant transcendentiam esse causam analogiæ, neque potest illis mea responsio esse vsui.

Ad tertiam liquet responsio ex dictis in tertia conclusione.

QVÆSTIO II.

De essentia, existentia, & possibilitate entis.

Non potest adæquatè intelligi conceptus entis realis, de quo dixi hæcenus, donec tria illa de ipso explicentur, in quibus tota versatur realitas; earum autem recta intelligentia tria exigit: primò, an & qualis sit distinctio inter essentiam & existentiam; secundò, an & qualis sit actualitas essentia ab æterno; tertio, quid sit rerum possibilitas ante ipsam existentiam.

SECTIO I.

An sit aliqua distinctio inter essentiam & existentiam.

Errum est primò, proprium essentia conceptum esse, sicuti nuper posui, vt sit res ipsa, quatenus definitione aliqua explicabilis est; siue id, quod est radix, & fundamentum omnium proprietatum, quæ sunt in aliqua re. Conceptum autem existentia proprium esse vt sit forma metaphysica, quæ res formaliter transit à statu possibilitatis ad statum propriæ actualitatis; siue breuius, vt sit ipsa rei actualitas. Primò dicitur forma, quia concipitur aduenire ipsi essentia, & eam determinare; non est tamen physica quædam forma, cum non distinguatur realiter ab essentia, vt mox dicam; sed concipitur tamen tanquam actuans & determinans essentiam ipsam rei. Dicitur deinde, quia res formaliter transit à statu possibilitatis, vt distinguitur à causa efficiente, quæ constituit rem extra statum possibilitatis efficienter duntaxat; existentia verò constituit formaliter, quia tribuendo seipsam, & intrinsecè rem afficiendo, ponit eam extra statum possibilitatis. Quid autem sit huiusmodi status, dixerunt scilicet 3. Nunc satis est scire, illum esse statum, in quo sunt creaturæ antequam producantur; sicuti status actualitatis est is, in quo sunt creaturæ postquam sunt productæ, & nondum sunt